

Forfatter: Andersen, H. C.

Titel: H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Citation: Andersen, H. C.: "H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal", i Andersen, H. C.: *H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal*, C. A. Reitzel, 1990, s. 286. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-hcaeventyr07val-shoot-idm139890593844656.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Bispen paa Børglum og hans Frænde

Bispen paa Børglum og hans Frænde blev trykt første gang i Illustreret Tidende 27.1.1861.

31.7.-10.8.1859 var A på besøg på Børglumkloster, men når han i Bemærkninger skriver, at »*Bispen paa Børglum*« er skrevet efter et Ophold paa *Børglumkloster*« (22), skal dette dog tages i meget vid betydning. Eventyret synes nemlig først skrevet på Basnæs i november 1860. I Dagbøger 15.11.1860 hedder det: »skrevet i Dag flittig paa Bispen i Børglum« (IV 465) og 16.11.: »endt i Dag min Historie om Bispen i Børglum og hans Frænde« (ib.). Og til fru Henriette Collin 16.11.1860 skriver A: »disse Dage paa Basnæs virke ikke oplivende, her 287 er uendelig stille, vi see Ingen og jeg besøger Ingen; den meeste Tid tilbringer jeg ene oppe i min Stue, men har da her, første Gang paa hele Reisen, bestilt Noget, skrevet en Historie om Bispen paa Børglum Kloster og hans Frænde« (BEC II 392). Derefter fik eventyret imidlertid lov til at ligge til A 20.12.1860 vendte tilbage til Basnæs for at fejre julen. 28.12. meddeler han Henriette Collin: »Jeg er meest paa mit Værelse, arbejder mere end jeg gjør det naar jeg er i Kjøbenhavn; foruden Visen til Deres Svigerfader, har jeg nu [...] reenskrevet og omskrevet, en tidligere Historie: »Bispen paa Børglum« (BEC II 396f, gentaget 2.1.1861, ib. III I).

Allerede i det historiske romanfragment Christian den Andens Dverg fra 1831-32 forekommer motivet med biskoppen, der tilegner sig strandingsgodset (A-iana III 108), og det gentages i Agnete og Havmanden (1833; SS XI 494).

Selve historien om biskoppen på Børglum, »dette velbekjendte historiske Sagn« (Bemærkninger 22), mener Brix og Jensen IV 419 er hentet fra Tyge Beckers historiske fortælling Biskoppens Drab i Folkekalender for Danmark 1852, hvortil A iøvrigt selv bidrog med »*Der er Forskjel*« og *Verdens deiligste Rose*. Alligevel viser ordlyden i eventyret klart, at grundlaget har været Jens Glob, den Haarde i Thiele² I 116 (der iøvrigt er forkortet i forhold til Thiele¹ IV 51, hvor moderens og Jens Glob's møde i Franken er langt mere detaljeret). Det fremgår dels af stavemåden Ottesund (Becker: Oddesund) og dels af omtalen af gudstjenesten julenat som Ottesang (Becker 119: »Biskoppen skulde holde Visitats Juleaften«).

202.2ff. Sml. Dagbøger 30.7.1859, køreturen fra Nr.Sundby til Børglum: »langtborte øinedes Børglum Kloster, som ligger meget høit. Det blev Aften, stille Veir og meget klart, forbi Vildmosen, over et Stykke Hede kom vi her Klokken 9 1/2; det er en gammel mørk Gaard, der gjorde Indtryk som en stor Gjestgivergaard oppe paa St Gotthard, her var ganske den kolde friske Bjergluft og Nedblikket over Landet. Havet var at øine« (IV 345f). - **3***Vestervovvov*] Vesterhavet. - **7***Børglum Kloster*] 6 km vest for Løkken; opr. kongsgård, men indrettedes i begyndelsen af 1100tallet som præmonstratenserkloster. Kirken blev domkirke for Vendelbo stift og bispen valgt af munkene. - **14***Lindetræerne staae i Række*] sml. Dagbøger 3.8.1859: »i Gaarden staae høie Lindetræer« (IV 347). - **17-19***vi gaae ... underlig*] sml. Dagbøger 31.7.1859: »Vinden tuder og piber som om Efteraaret. Her er høit til Loftet, en snever lang Gang med svære Bjælker i Loftet« (IV 346). - **20ff.** sml. MLE om opholdet på Børglum: »»Det spørger paa *Børglum*!« havde man sagt mig i *Aalborg*. I en bestemt Stue viiste sig de afdøde Kanniker, man forsikrede, at Stiftets Biskop [: P.C. Kierkegaard] selv 288 havde seet dem. Jeg vover ikke at benægte Mueligheden af en Forbindelse mellem Aande- og Legem verdenen, men jeg tror ikke med Forvisning paa den« (II 215, jvf. ogs. s. 218).

203.6*Mjød*] krydret drik af gæret honning. - **10***Oluf Glob*] biskop 1252-60. - **11***Frænde*] slægtning; iflg. Becker broderen Povl Glob, men anonym hos Thiele. Iøvrigt kendes intet til P.G. - **11***Frænder er Frænder værst*] gammelt ordsprog.

204.16*Franken*] egnene omkring den midterste del af Rhinen. - **20***Elende*] elendighed, ulykke. - **22***hendes Søn*] Jens Glob. - **29***bider paa*] bliver hård. - **35***de hvide Bier sværmer*] det sner; jvf. *Sneedronningen* (II 51.17 m. note). - **38***side*] vide.

205.3*Oluf Hase*] om denne vides intet. - **4***Juleaften*] efter sagnet, men drabet fandt sted 29.8.1260. - **4***Ottesang*] gudstjeneste før daggry kl. 3; matutina; *Otte* -: den tidlige morgenstund, før det bliver lyst.. - **4-5***Hvidbjerg Kirke*] på Thyholm, nord for Struer. - **16***voldelig*] voldsom. - **20***ihvor skrap han rider*] hvor skrap han end rider. - **20***Ottesund*] Oddesund. - **30** *friste sit Liv*] redde livet.

206.21*flor*] tyndt gennemsigtigt stof. - **22***Sølv mors-Kaabe*] kåbe af silke med indvævede sølvtråde. - **31***den tunge Sandvei*] sml. Dagbøger 31.7.1856 om Børglum: »en dyb sandet Vei fører tæt forbi« (IV 346). - **33-34***Gange ... tillukket*] sml. Dagbøger 31.7.1859: »Gangen hvor jeg boer fører til Kirken, men Døren der er tilmuret« (IV 346).

207.2*Vunde*] sår. - **15-16***dernede ved Løkken ... heroppe*] sml. Dagbøger 31.7.1859: »jeg har fra mit Vindue Udsigt til Lykken« (IV 346) og 2.8.: »efter Frokosten kjørt ned til »Lykken« [...] Husene have Tegltage« (IV 347). - **24***Tanke-Budstikken*] telegrafan, der i årene efter 1855 blev anlagt over hele Jylland. -

26-27*Gildet iaften*] sml. Dagbøger 6.8.1859: »I Dag skal være Reisegilde i Anledning af en Bygning ude paa Marken; inde skal dandses« (IV 349). - **27***Langtur*] gammeldags kædedans. - **28***den tappre Landsoldat*] Peter Fabers Dengang jeg drog afsted (1848). - **29ff.** Et udtryk for A.s kulturoptimisme, jvf. Bemærkninger: »Dette velbekjendte historiske Sagn fra en haard, mørk Tidsalder, der endnu af Mange omtales som skjøn og værd at have levet i, stilles her frem i Modsætning til vor vistnok lyse og lykkeligere Tid« (22; jvf. også MLE II 215). - **29-30***red ... Sommer i By*] se n.t. III 105.12.